

1. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף י עמוד ב

רבן שמעון בן גמליאל אומר בשלשה כו'. תניא: כיצד אמר רבן שמעון בן גמליאל? בשלשה מתחילין, ובחמשה נושאים ונותנים, וגומרין בשבעה, אחד אומר לישב ושנים אומרים שלא לישב - בטל יחיד במיעוטו. שנים אומרים לישב ואחד אומר שלא לישב - מוסיפין עליהם עוד שנים, ונושאים ונותנים בדבר. שנים אומרים צריכה ושלשה אומרים אינה צריכה - בטלו שנים במיעוטן, שלשה אומרים צריכה ושנים אומרים אינה צריכה - מוסיפין עליהם עוד שנים, שאין המנין פחות משבעה. הני שלשה חמשה ושבעה כנגד מי? - פליגי בה רבי יצחק בר נחמני וחד דעימיה, ומנו - רבי שמעון בן פזי וחד דעימיה, ומנו - רבי יצחק בר נחמני. חד אמר: כנגד ברכת כהנים, וחד אמר: שלשה - כנגד שומרי הסף, חמשה - מרואי פני המלך, שבעה - רואי פני המלך.

2. רמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ד

ט: אין מעברין את השנה אלא במזומנין לה, כיצד יאמר ראש בית דין הגדול לפלוני ופלוני מן הסנהדרין היו מזומנין למקום פלוני שנחשב ונראה ונדע אם שנה זו צריכה עיבור או אינה צריכה, ואותן שזומנו בלבד הן שמעברין אותה, ובכמה מעברין אותה מתחילין בשלשה דיינין מכלל סנהדרי גדולה ממי שסמכו אותן, אמרו שנים לא נשב ולא נראה אם צריכה עיבור אם לאו ואחד אמר נשב ונבדוק, בטל יחיד במיעוטו, אמרו שנים נשב ונראה ואחד אומר לא נשב, מוסיפין שנים מן המזומנים ונושאים ונותנים בדבר. י: שנים אומרים צריכה עיבור ושלשה אומרים אינה צריכה, בטלו שנים במיעוטן, שלשה אומרים צריכה עיבור ושנים אומרים אינה צריכה עיבור, מוסיפין שנים מן המזומנין לה ונושאים ונותנים וגומרין בשבעה, אם גמרו כולם לעבר או שלא לעבר עושין כמו שגמרו, ואם נחלקו הולכים אחר הרוב בין לעבר בין שלא לעבר, וצריך שיהא ראש בית דין הגדול שהוא ראש ישיבה של שבעים ואחד מכלל השבעה, ואם גמרו בשלשה לעבר הרי זו מעוברת והוא שיהא הנשיא עמהן או שירצה, ובעיבור השנה מתחילין מן הצד, ולקידוש החדש מתחילין מן הגדול.

3. בית הבחירה למאירי מסכת סנהדרין דף י עמוד ב

ופי' בגמ' בסדור זה שראש בית דין והוא הנקרא נשיא מזמין מבערב שבעה מן הסנהדרין להיות למחר בעלייה המיוחדת לשיבת בית דין כדי לחשב בדבר זה והנשיא בכלל השבעה ואם אינו לשם צריך שימנה במקומו או יסכים לעצתם וכשבאו לשם מתחילין שלשה מהם הסכימו שלשתם לחשב מחשבין ואם צריכה עיבור גומרין בכל השבעה ומעברין בהסכמת כלם

4. פירוש למשנה תורה הלכות קידוש החדש ד:י

ויש לשאול מפני מה אם שנים אומרים לא נשב ואחד אומר נשב במיעוטו ואם אמרו שנים נשב ואחד אומר לא נשב מוסיפים שנים ולמה לא נאמר כמו שאמרנו בתחלה בטל יחיד במיעוטו וכן הדין אם אמרו צריכה עיבור או אינה צריכה עיבור ולמה סמכנו על העיקר והוא אחרי רבים להטות במי שאומרים לא נשב או אינה צריכה עיבור ולא נסמוך על עיקר זה במי שאומרים נשב ונראה אם צריכה עיבור

5. מנחת חינוך ד:לג

ודבריו תמוהים ולא קשה מידי דכששנים אומרים נשב בטל ג"כ היחיד ויושבין, אך גזירת הכתוב דמשא ומתן צריך חמשה על כן מוסיפין...

6. פירוש למשנה תורה הלכות קידוש החדש ד:י

והתשובה שהאומר נשב ונראה הוא מוציא השנה ממנהגה והוי כמו המחייב בדיני נפשות שלא נלך בו אחר הרוב עד שירבו המחייבין יותר מן המזכין בשנים... עד שיגיעו לשבעה שהם לגבי העיבור כע"א לגבי דיני נפשות

7. משנה מסכת סנהדרין ה:ה

שנים עשר מזכין ואחד עשר מחייבין זכאי שנים עשר מחייבין ואחד עשר מזכין ואפילו אחד עשר מזכין ואחד עשר מחייבין ואחד אומר איני יודע ואפילו עשרים ושנים מזכין או מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין עד כמה מוסיפין שנים שנים עד שבעים ואחד שלשים וששה מזכין ושלשים וחמשה מחייבין זכאי שלשים וששה מחייבין ושלשים וחמשה מזכין דנין אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין:

8. תוספות יום טוב מסכת סנהדרין פרק א משנה ב

והוא שדקדקתי על דבריו דא"כ גם לבסוף לבעי שנים שיהיו מרובין המחייבין לעבר השנה ולהוציאה מהמנהג כמו במחייבים בדיני נפשות. ולכן העליתי דנראה לי דמעיקרא הקושיא לאו קושיא. אלא דהואיל וחכמים ראו לתקן שיהיו ג' ישיבות... הוצרכו א"כ לחלק בעל כרחנו ולומר דאין שתי הענינים שוים שאם נאמר שבין שהשנים אומרים נשב. או לא נשב לעולם יוסיפו. א"כ ישיבת אלו לחנם ולבטלה. ומדהוצרכו לחלק ודאי שהסברא נותנת שאם יאמרו נשב שאז יוסיפו הואיל ובאים להוציא השנה ממנהגה ונשאר באומרים לא נשב שאין מוציאים השנה ממנהגה שאין מוסיפין. ותשאר השנה כמנהגה

9. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כד עמוד א

משנה. ראש בית דין אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש... גמרא. ראש בית דין וכו'. מנהני מילי? אמר רבי חייא בר גמלא אמר רבי יוסי בן שאול אמר רבי: אמר קרא +ויקרא כג+ וידבר משה את מועדי ה' - מכאן שראש בית דין אומר מקודש.

10. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף יא עמוד א

תנו רבנן: אין מעברין את השנה אלא אם כן ירצה נשיא. ומעשה ברבן גמליאל שהלך ליטול רשות אצל הגמון אחד שבסוריא, ושהה לבוא, ועיברו את השנה על מנת שירצה רבן גמליאל. וכשבא רבן גמליאל ואמר רוצה אני - נמצאת שנה מעוברת.

11. רמב"ם הלכות קידוש החודש ד:יב

היה ראש בית דין הגדול והוא הנקרא נשיא בדרך רחוקה אין מעברין אותה אלא על תנאי אם ירצה הנשיא, בא ורצה הרי זו מעוברת לא רצה אינה מעוברת

12. משנה מסכת ראש השנה ד:ד

התקין רבן יוחנן בן זכאי שאפילו ראש בית דין בכל מקום שלא יהוא העדים הולכין אלא למקום הוועד:

13. משנה מסכת עדויות פרק ז משנה ז

הם העידו שמעברים את השנה על תנאי ומעשה ברבן גמליאל שהלך ליטול רשות מהגמון בסוריא ושהה לבא ועברו את השנה על תנאי לכשירצה רבן גמליאל וכשבא אמר רוצה אני ונמצאת השנה מעוברת:

14. רש"י מסכת ראש השנה דף לא עמוד ב

אמר רבי יהושע בן קרחה כו' שאפילו ראש בית דין בכל מקום - שנצרך לפרוש ממקום הוועד למקום אחר, שהרי עיקר החדש תלויה בו, כדתנן בפרקין דלעיל (כד, א): ראש בית דין אומר מקודש, וילפינן מקראי.

15. טורי אבן מסכת ראש השנה דף לא עמוד ב

ק"ל השתא קידוש החדש לפירש"י דתלה רחמנא בו לומר מקודש אפ"ה התקין ריב"ז דמקדשין אותו לגמרי בלי תנאי דע"מ שירצה עיבור השנה לא כ"ש שאחר התקנה א"צ תנאי זה, והא ר"י שהעיד שמעברין השנה על תנאי בטר ריב"ז היה ומתלמידיו כדתנן בפ"ב דאבות וכן ר"ג סתם בטר ריב"ז הי' דאלו זה שהי' קודם לו ונוהג נשיאות בפני הבית כדאמר בפ"ק דשבת ר"ג הזקן קרי ליה ולמה עיברו על תנאי שירצה ר"ג תנאי זה למה. ואפ"ל למאי דפ"ל לעיל דאין החדש תלוי בו מ"מ לא עדיף עיבו' מקידוש וכמו שבעיבור צריך תנאי אפ"ל לאחר תקנת ריב"ז ה"נ לקידוש ואע"ג דאיכא למימר דשאני קידוש דבראית הלבנה תליא וכיון שהעדים העידו שראו מסתמ' גם הראב"ד יסכים לקדש מש"ה א"צ תנאי ע"מ שירצה דודאי יתראה אבל עיבור תלוי בדברים אחרים באביב ופירות האילן ותקופה וכו' צריך אומדנא. ליתא דהא קידוש אע"פ שהוא ע"פ עדים אכתי בחושבנא תליא כדאמ' התם חישב לא קתני, ועוד שצריך להבחין בקידוש נמי דילמא עידי שקר הן כהני תרי עובדא דמתני' דספ"ב דקיבלן ר"ג ואמ' ר"י עידי שקר הן ובפ"ק נמי אמ' נ"מ לאכחושי סהדי ומ"מ זה א"א לקדש החדש על תנאי שירצה אא"כ נתרצה ביום ל' של חדש העבר שהוא יום הקידוש אבל אח"כ כיון דעבר זמן קידוש אין קידוש למפרע וכמש"ל בפ"ג, מיהו למ"ד יש ברירה מהני כמו ב' לוגין שאני עתיד להפריש ה"ה תרומה דמהני לר"מ דאית ליה ברירה, וכן בעיבור דאין מעברין מניסן ואילך משום דזה ניסן ואין אחר ניסן לא מצינו ריצוי הנשיא אא"כ נתרצה קודם ניסן לעבר אבל לא אח"כ דכיון דזמן עיבור וקידוש כלה איגלאי מילתא למפרע לא אמרי'.

16. מנחת חינוך ד:לה

ובשאלת אריה ס' צג דעתו דדוקא בתנאי קום ועשה למאן דלית ליה ברירה אינו מועיל לענין קידושין, אבל בשב ואל תעשה כגון שלא ימות פלוני לכולי עלמא יש ברירה... א"כ הכא נמי תלוי במה שכתבנו לעיל, אי על מנת שרצה כאומר על מנת שיאמר הן, א"כ אם בא בניסן אין ברירה

The Shaliach (4:37)

17. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כב עמוד ב

כי אתא עולא, אמר: קדשוה לירחא במערבא. אמר רב כהנא: לא מיבעיא עולא דגברא רבה הוא, דמהימן, אלא אפילו איניש דעלמא - נמי מהימן. מאי טעמא? כל מילתא דעבידא לאגלויי - לא משקרי בה אינשי. תניא נמי הכי: בא אחד בסוף העולם ואמר קדשו בית דין את החדש - נאמן.

18. טורי אבן מסכת ראש השנה דף כב עמוד ב

ויש לומר דאחסר פסיקא ליה דלעולם נאמן בכל חדשי השנה אבל אמלא לא פסיקא לי דאף על גב דבכל החדשים נאמן אלול אינו נאמן. וטעמ' דמילת' משום דקי"ל רפ"י דיבמות (דף פ"ח) דאין ע"א נאמן היכי דאיתחזק איסור להתירו ולהוציא מחזקתו וטעמ' דע"א נאמן להעיד לאשה שמת בעלה כדאמ' התם ה"ט משום חומר שהחמרת עליה בסופה הוא. ומשמע דאי לאו ה"ט הואיל ואיתחזק איסורא דאשת איש אינו נאמן אע"ג דה"ל מילת' דעביד' לגלויי וש"מ דאין ע"א נאמן מה"ת אפילו במילת' דעביד' לגלויי בדאיתחזק איסור', ולפ"ז כ"ש במקום רובא אין ע"א נאמן נגד הרוב דהא קי"ל רובא וחזקה רובא עדיף כדאמר רפ"ז דיבמות (דף קי"ט) ופ"א דחולין, והא אלול רוב פעמים חסר ומיעוטא דמיעוט' שהוא מלא כדאמר בפ"ק מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר

19. רמב"ם הלכות יבום וחליצה פרק ד הלכה לא

ומעידין עליו שלשה או שנים מן השלשה או שנים שראו החליצה אע"פ שאינן הדיינין שחלצה בפניהן כמו שבארנו, ואפילו אשה או עבד או קטן שהוא מכיר ונבון נאמנין לומר זה הוא פלוני אחי פלוני וזו היא יבמתו וחולצין על פיהן מה שאין כן בשאר עדיות של תורה בין לעדות ממון בין לעדות איסור, שזה דבר העשוי להגלות הוא ואפשר לידע אמתת הדבר שלא מפיהן

20. שו"ת הריב"ש סימן קנה

כי מעינת בהך מילתא שפיר, תמצא שאין כל מילתא דעבידא לאיגלויי בגדר אחד. יש דבר שאמרו בו: מילתא דעביד' לאיגלויי, שהוא דבר מפורסם לכל ועתיד ליגלות בודאי בקרוב, כההיא דקדשו בית דין את החדש (ר"ה כב:); וכן שטרא פרסאה, דמקרינן ליה לשני עובדי כוכבים זה שלא בפני זה, ומגבינן ביה מבני חרי (גיטין יט: ע"ש). לפי שזה דבר שלא ישקרו בו, מפני שרבים יודעים הלשון ההוא, ובידינו לחקור עליו. וכן בבדיקת סימני נערה, שנבדקת ע"פ נשים, לפי שאפשר לבדוק על ידי נשים אחרות, וגם דלא אפשר על ידי אנשים שיסתכלו בערוה. וכן: זה אחיו של פלוני וזה יבמתו, שדבר זה כבר ידעו בו רבים, ונוכל לחקור הדבר מיד; כי אם אחיו הוא, כבר הוא מוחזק כן בעיר. ויש דבר שאמרו בו ג"כ: מלתא דעבידא לאיגלויי, ואינו בגדר זה, שאינו דבר מפורסם, ואין בידינו לגלותו, וגם אינו ודאי שיגלה, אלא שאפשר שיגלה באיזה זמן. כגון: מת פלוני; שהרי אף אם הוא חי, אפשר שלא יבא לעולם

21. טורי אבן מסכת ראש השנה דף כב עמוד ב

ומ"מ קצת ק"ל ל"ל לרב כהנא טעמא משום דעביד' לגלויי דהא אפ"ת דהא דעולא דאמר קידשו לירחא לא על אלול הוי מ"מ כיון דאין כאן נגד הרוב ע"א נאמן, ובלא הא דפי' נמי קשה דהא כל היכא דלא איתחזק איסורא ע"א נאמן אפי' במילת' דלא עביד' לגלויי כדאמר התם רפ"י דיבמות גבי חתיכה ספק של חלב ספק של שומן. וצ"ל מפני חומר המועדות אי לאו טעמ' דעבידא לגלויי לא היה נאמן מדרבנן.

22. שו"ת הריב"ש סימן קנה

ולא היינו צריכין לטעם עשוי להגלות אלא מפני שחכמים תקנו שלוחים מפני קלקול הכותים, וגם שבזה תקון המועדות, היה אפשר לומר שנאמן שליח ב"ד ולא נאמן עד אחד; ולזה אמרו שא"צ לזה, אלא כל א' נאמן, כיון שהוא דבר העשוי להגלות.

23. רמב"ם הלכות עדות פרק ה הלכה ג

וכל מקום שעד אחד מועיל אשה ופסול כמו כן מעידים